

Referanser

NÅR HELHETEN GLIPPER – MANGLENDE KONTINUITET I PREOPERATIVE FORLØP

Referanser

Publisert 16. juni 2026

ISBN 978-82-8465-047-0

1. Dekker S. Drift Into Failure. From Hunting Broken Components to Understanding Complex Systems. Boca Raton: CRC Press; 2011.
2. Rostoft S. Hvor går grensen for behandling - etikk og behandlingsbegrensninger: Norsk forening for geriatri [oppdatert 7.5.2025; lest 10.2.2026]. Tilgjengelig fra: [https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-\(nfg\)](https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-(nfg))
3. DuMontier C, Loh K, Bain P, Silliman R, Hshieh T, Abel GA, et al. Defining Undertreatment and Overtreatment in Older Adults With Cancer: A Scoping Literature Review. Journal of Clinical Oncology 2020;38(22):2558-69. DOI: 10.1200/jco.19.02809
4. Dekker S. Just Culture. Balancing Safety and Accountability. 1 utg. Boca Raton: CRC Press; 2012.
5. Kohn L, Corrigan J, Donaldson M, red. To Err is Human: Building a Safer Health System. Washington DC: National Academy Press; 2000.
6. Anand N. Are We Learning From Accidents? A Quandary, a Question and a Way Forward: Novellus; 2024.
7. Hollnagel E. Safety-I and Safety-II: The Past and Future of Safety Management. Surrey; Burlington: Ashgate; 2014.

8. Systemperspektiv i gjennomgang av alvorlige uønskede hendelser. Ukom; 2025.
Tilgjengelig fra: <https://ukom.no/rapporter/systemperspektiv-i-gjennomgang-av-alvorlige-uonskede-hendelser/sammendrag>
9. Carayon P, Schoofs Hundt A, Karsh B, Gurses A, Alvarado C, Smith M, et al. Work system design for patient safety: the SEIPS model. *Quality and Safety in Health Care* 2006;15 (Suppl 1):i50-8. DOI: 10.1136/qshc.2005.015842
10. Weick K, Sutcliffe K. *Managing the Unexpected*. New Jersey: John Wiley and Sons; 2015.
11. Pakkeforløp på kreftområdet: Helsedirektoratet [oppdatert 14.10.2016; lest 18.2.].
Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/generell-informasjon-for-alle-pakkeforloepene-for-kreft/pakkeforlop-pa-kreftområdet>
12. Rostoft S. Pakkeforløp kreft og MDT-møtet: Norsk forening for geriatri [oppdatert 30.4.2025; lest 10.3.2026].
Tilgjengelig fra: [https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-\(nfg\)](https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-(nfg))
13. 7.9. Neoadjuvant behandling: Helsedirektoratet [oppdatert 24.9.2025; lest 18.2.].
Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/brystkreft--handlingsprogram/adjuvant-og-neo-adjuvant-systemisk-behandling/neoadjuvant-behandling>
14. Tazmini K. Hyponatremi [oppdatert 17.7.2024; lest 18.2.].
Tilgjengelig fra: <https://sml.snl.no/hyponatremi>
15. Vandraas K. *Akutte onkologiske tilstander*. Indremedisinen 2023.
16. Immunterapi-bivirkninger - akuttmedisinsk prosedyre: Oslo Universitetssykehus HF [lest 18.3].
Tilgjengelig fra: <https://ehandboken.ous-hf.no/document/135421>
17. Berg A, Rostoft S. Sårbarhetsfaktorer hos eldre med kreft. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2019;139(18). DOI: 10.4045/tidsskr.18.0337
18. Laugsand E, Sprangers M, Bjordal K, Skorpen F, Kaasa S, Klepstad P. Health care providers underestimate symptom intensities of cancer patients: a multicenter European study. *Health and Quality of Life Outcomes* 2010;8:104. DOI: 10.1186/1477-7525-8-104
19. Kirkhus L, Šaltyt Benth J, Rostoft S, Grønberg BH, Hjermsstad MJ, Selbæk G, et al. Geriatric assessment is superior to oncologists' clinical judgement in identifying frailty. *British Journal of Cancer* 2017;117(4):470-7. DOI: 10.1038/bjc.2017.202
20. Rostoft S. Screening for skrøpelighet: Norsk forening for geriatri [oppdatert 02.7.2025; lest 10.3.2026].
Tilgjengelig fra: [https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-\(nfg\)](https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-(nfg))
21. Rostoft S. Når eldre blir syke. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2025;145(4). DOI: 10.4045/tidsskr.25.0151
22. Ihle-Hansen H, Rostoft S, Bakken M, Hamre K, Seredkina N, Egstad E. Skåringsverktøy for vurdering av skrøpelighet. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2025;145(7). DOI: 10.4045/tidsskr.25.0249

23. Dejgaard M, Rostoft S. Systematisk vurdering av skrøpeligheit. Tidsskrift for Den norske legeförening 2021;141(4). DOI: 10.4045/tidsskr.20.0944
24. Falk Eriksen G, Slaaen M. Behandling og oppfølging av eldre pasienter med kreft - nytten av en geriatrisk vurdering. Onkoytt 2023;21(2).
25. Pårørendeveileder: Helsedirektoratet [oppdatert 13.3.2024; lest 10.3.2026]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/parendeveileder>
26. Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven). LOV-1999-07-02-63. Sist endret i: LOV-2025-06-20-39. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-63>
27. Hva er samvalg. Oslo: Helsedirektoratet [lest 10.3]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsenorge.no/samvalg/hva-er-samvalg/>
28. Å innføre samvalg og samvalgsverktøy: Et internasjonalt kunnskapsgrunnlag. Helse Sør-Øst RHF; 2021. Tilgjengelig fra: https://www.helse-sorost.no/4a709d/contentassets/4c914d8c59e548f6a567a5c6f6849a83/kunnskapsgrunnlag_a-innfore-samvalg-og-samvalgsverktoy_v-1_okt22.pdf
29. Rostoft S, Kvaløy S. Generelt om geriatrisk onkologi: Norsk forening for geriatri [oppdatert 02.5.2025; lest 10.3.2026]. Tilgjengelig fra: [https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-\(nfg\)](https://metodebok.no/emne/kQt9kBdS/hvor-g%C3%A5r-grensen-for-behandling-%E2%80%93-etikk-og-behandlingsbegrensninger/kreft-hos-eldre-(nfg))
30. Kienlin S, Kristiansen M, Ofstad E, Liethmann K, Geiger F, Joranger P, et al. Validation of the Norwegian version of MAPPIN'SDM, an observation-based instrument to measure shared decision-making in clinical encounters. Patient Education and Counseling 2017;100(3):534-41. DOI: 10.1016/j.pec.2016.10.023
31. Haugom EW, Benth J, Stensrud B, Ruud T, Clausen T, Landheim AS. Shared decision making and associated factors among patients with psychotic disorders: a cross-sectional study. BMC Psychiatry 2023;23(1):747. DOI: 10.1186/s12888-023-05257-y
32. Treider M, Kienlin S, Fyhn T, Glomsaker T, Fasting M, Kasper J, et al. Shared decision-making in the treatment of uncomplicated gallstone disease: A cross-sectional pilot study. Scandinavian Journal of Surgery 2026;14574969261419688. DOI: 10.1177/14574969261419688
33. Internrevisjon av pakkeforløp for kreft. Helse Vest RHF; 2025. Tilgjengelig fra: <https://www.helse-vest.no/4a5cbd/contentassets/7b08f25571d846ffbc40af13cf76a/internrevisjon-av-pakkeforlop-for-kreft.pdf>
34. Pasientsikkerhet ved nye kirurgiske og invasive metoder. Ukom; 2022. Tilgjengelig fra: <https://ukom.no/rapporter/pasientsikkerhet-ved-nye-kirurgiske-og-invasive-metoder/sammendrag>
35. Wildiers H, Heeren P, Puts M, Topinkova E, Janssen-Heijnen M, Extermann M, et al. International Society of Geriatric Oncology consensus on geriatric assessment in older patients with cancer. Journal of Clinical Oncology 2014;32(24):2595-603. DOI: 10.1200/jco.2013.54.8347

36. Wihl J, Rosell L, Carlsson T, Kinhult S, Lindell G, Nilbert M. Medical and Nonmedical Information during Multidisciplinary Team Meetings in Cancer Care. *Current Oncology* 2021; 28(1):1008-16. DOI: 10.3390/curroncol28010098
37. Stairmand J, Signal L, Sarfati D, Jackson C, Batten L, Holdaway M, et al. Consideration of comorbidity in treatment decision making in multidisciplinary cancer team meetings: a systematic review. *Annals of Oncology* 2015;26(7):1325-32. DOI: 10.1093/annonc/mdv025
38. Milevasslien Lunde S. Diskusjonen rundt de ikke-tumor-relaterte faktorene hos eldre ved multidisiplinære tverrfaglige møter [Prosjektoppgave]: Universitetet i Oslo; 2025.
39. Hollnagel E, Braithwaite J, Wears R. *Delivering Resilient Health Care*. Oxon; New York: Routledge; 2019.
40. Spesialiseringens pris - samhandling ved uavklarte tilstander. Ukom; 2022. Tilgjengelig fra: <https://ukom.no/rapporter/spesialiseringens-pris-samhandling-ved-uavklarte-tilstander/sammendrag>
41. Schneider B, Naidoo J, Santomasso B, Lacchetti C, Adkins S, Anadkat M, et al. Management of Immune-Related Adverse Events in Patients Treated With Immune Checkpoint Inhibitor Therapy: ASCO Guideline Update. *Journal of Clinical Oncology* 2021;39 (36):4073-126. DOI: 10.1200/jco.21.01440
42. Dekker S. *The Field Guide to Understanding 'Human Error'*. Surrey; Burlington: Ashgate; 2014.
43. Vinningland P. Strammer inn etter pasientglipp. *Romerikes Blad* 18.12.2025 2025; s. 18.
44. Sjekkliste for trygg kirurgi: Helsedirektoratet [oppdatert 16.6.2025; lest 10.3.]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/sjekkliste-for-trygg-kirurgi>
45. 3 millioner til å redusere overdiagnostikk og overbehandling: Helse- og omsorgsdepartementet [lest 10.3.]. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/reduksjon-av-overdiagnostikk-og-overbehandling/id3121692/#:~:text=Tema%20*%20Helse%20og%20omsorg.%20*%20Statsbudsjett.
46. Størdal K, Hjörleifsson S. Fem år med Gjør kloke valg - hjelper det? *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2023;143(17). DOI: 10.4045/tidsskr.23.0627
47. Gjør kloke valg: Den norske legeforening [lest 10.3.]. Tilgjengelig fra: <https://www.legeforeningen.no/kloke-valg/>
48. Hofmann B. På forhånd kan man ikke vite. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2024;144 (9). DOI: 10.4045/tidsskr.24.0261
49. Løvås K, Skrede S, Sagen JV. Riktig bruk av laboratorieprøver. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2024;144(14). DOI: 10.4045/tidsskr.24.0493
50. Utsettelse av planlagte operasjoner: Helsedirektoratet [oppdatert 4.12.2025; lest 10.3.]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/kvalitetsindikatorer/sykehusopphold/utsettelse-av-planlagte-operasjoner>

51. Lester HE, Hannon KL, Campbell SM. Identifying unintended consequences of quality indicators: a qualitative study. *BMJ Quality & Safety* 2011;20(12):1057-61. DOI: 10.1136/bmjqs.2010.048371
52. Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven). LOV-1999-07-02-61. Sist endret i: LOV-2025-06-20-96
Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-61>
53. Hollnagel E. *Safety-II in Practice*. London; New York: Routledge; 2018.
54. Vi tar i bruk Clinical Frailty Scale (CFS) - for tryggere og mer tilpasset behandling av eldre pasienter: Oslo Universitetssykehus HF [oppdatert 13.3.2026; lest 16.4.2026]. Tilgjengelig fra: <https://www.oslo-universitetssykehus.no/om-oss/nyheter/cfs/>
55. Johnsen O. Screener alle over 65 for skrøpelighet. Universitetssykehuset Nord Norge: Pingvinavisa [oppdatert 23.2026; lest 16.4.2026].
Tilgjengelig fra: <https://www.unn.no/pingvinavisa/nyheter/screener-alle-over-65-for-skrøpelighet/>
56. Samvalg - du kan være med og bestemme. Oslo: Helsedirektoratet [lest 16.4.2026].
Tilgjengelig fra: <https://www.helsenorge.no/samvalg/>
57. Samvalgssenteret. Veileder for produksjon av samvalgsverktøy. Universitetssykehuset i Nord-Norge HF; 2024.
Tilgjengelig fra: <https://www.unn.no/49faef/siteassets/documents/samvalg---mine-behandlingsvalg/veileder-for-produksjon-av-samvalgsverktoy.pdf>
58. Dale W, Klepin HD, Williams GR, Alibhai SMH, Bergerot C, Brintzenhofeszo K, et al. Practical Assessment and Management of Vulnerabilities in Older Patients Receiving Systemic Cancer Therapy: ASCO Guideline Update. *Journal of Clinical Oncology* 2023;41(26):4293-312. DOI: 10.1200/jco.23.00933
59. Høydahl Ø, Lassen K, Glent J, Kismul Aakre E, Kleve G, Ommundsen N. Prehabilitering: Norsk forening for geriatri [oppdatert 30.4.2025; lest 10.3.2026]. Tilgjengelig fra: [https://metod ebok.no/emne/sna3cDph/prehabilitering/kreft-hos-eldre-\(nfg\)](https://metod ebok.no/emne/sna3cDph/prehabilitering/kreft-hos-eldre-(nfg))
60. Oppdragsdokument 2026. Helse- og omsorgsdepartementet. Oslo, 2026.
61. Bedre forberedte pasienter gir bedre behandling. Lørenskog: Akershus universitetssykehus HF [oppdatert 21.2.2025; lest 16.4.2026]. Tilgjengelig fra: <https://www.ahus.no/nyheter/2025/bedre-forberedelse-bedre-behandling/>
62. Kreftforeningen. Prehabilitering - forberedelser før kreftbehandling: Kreftforeningen [oppdatert 18.3.2026; lest 16.4.2026].
63. Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven). LOV-1999-07-02-64. Sist endret i: LOV-2025-12-22-126
Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64>
64. Helsedirektoratet. Regelverk om deling av helseopplysninger [oppdatert 3.12.2024; lest 16.4.2026]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/lov-og-forskrift/digital-delning-av-helseopplysninger/regelverk-om-delning-av-helseopplysninger>

65. Helsedirektoratet. Kontaktlege i spesialisthelsetjenesten. 2016. Veileder IS-2466.
Tilgjengelig fra: https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/kontaktlege-i-spesialisthelsetjenesten/Kontaktlege%20i%20spesialisthelsetjenesten%20%E2%80%93%20Veileder.pdf/_attachment/inline/ca980063-083a-41b5-aa2d-2c851d5cd5d5:effd040c9cbb5f3a7d8d94539c79372018a3b7e8/Kontaktlege%20i%20spesialisthelsetjenesten%20%E2%80%93%20Veileder.pdf
66. Framgangsmåte i undersøkelser: Ukom [oppdatert 9.2.2024; lest 18.3.].
Tilgjengelig fra: <https://ukom.no/om-ukom/framgangsmate-i-undersokelser>
67. Rachlew A, G. L, Bergestuen S. Den profesjonelle samtalen. Oslo: Universitetsforlaget; 2020.
68. Svedung I, Rasmussen J. Graphic representation of accident scenarios: mapping system structure and the causation of accidents. Safety Science 2002;40(5):397-417. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0925-7535\(00\)00036-9](https://doi.org/10.1016/S0925-7535(00)00036-9)
69. Stanton NS, PM., Rafferty L, Walker G, Baber C, Jenkins D. Human Factors Methods. A Practical Guide for Engineering and Design. 2 utg. Surrey: Ashgate; 2013.
70. Lov om Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten. LOV-2017-06-16-56. Sist endret i: LOV-2021-05-07-31
Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-56>

**Statens undersøkelseskommissjon
for helse-og omsorgstjenesten**

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924